

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ
28^η Ελληνική Μαθηματική Ολυμπιάδα

"Ο Αρχιμήδης"

ΣΑΒΒΑΤΟ, 26 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2011

Ενδεικτικές Λύσεις θεμάτων μικρών τάξεων

ΠΡΟΒΛΗΜΑ 1

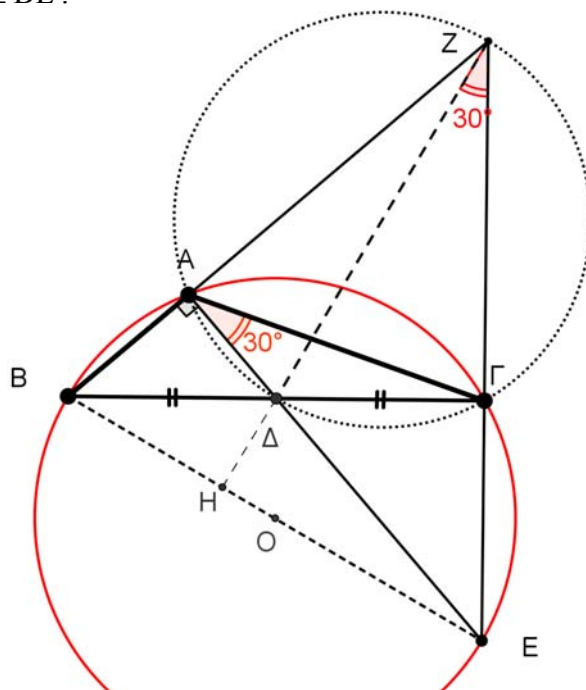
Έστω τρίγωνο $AB\Gamma$ με $\hat{B}\hat{A}\hat{\Gamma} = 120^\circ$. Αν Δ είναι το μέσον της πλευράς $B\Gamma$, δίνεται ότι η ευθεία $A\Delta$ είναι κάθετη προς την πλευρά AB και τέμνει τον περιγεγραμμένο κύκλο του τριγώνου $AB\Gamma$ στο σημείο E . Οι ευθείες BA και $E\Gamma$ τέμνονται στο Z . Να αποδείξετε ότι:

- (α) $Z\Delta \perp BE$,   (β) $Z\Delta = B\Gamma$.

Λύση

(α) Επειδή είναι $\hat{B}\hat{A}\hat{E} = 90^\circ$ η BE είναι διάμετρος του περιγεγραμμένου κύκλου του τριγώνου $AB\Gamma$. Επομένως θα είναι και $\hat{B}\hat{\Gamma}\hat{E} = 90^\circ$. Έτσι στο τρίγωνο ZBE τα ευθύγραμμα τμήματα EA και $B\Gamma$ είναι ύψη του τριγώνου που τέμνονται στο σημείο Δ .

Επομένως η ευθεία $Z\Delta$ είναι η ευθεία του τρίτου ύψους του τριγώνου ZBE , δηλαδή είναι $Z\Delta \perp BE$.

Σχήμα 1

Διαφορετικά, θα μπορούσαμε να αποδείξουμε ότι: $Z\hat{B}\hat{H} = 90^\circ$. Πράγματι, έχουμε

$$Z\hat{B}\hat{H} = 180^\circ - (\hat{H}\hat{B}\hat{Z} + \hat{B}\hat{Z}\hat{H}) \quad (1)$$

Όμως έχουμε

$$\hat{H}\hat{B}\hat{Z} = \hat{E}\hat{B}\hat{\Gamma} + \hat{\Gamma}\hat{B}\hat{A} = \hat{E}\hat{A}\hat{\Gamma} + \hat{\Gamma}\hat{B}\hat{A} = 120^\circ - 90^\circ + \hat{\Gamma}\hat{B}\hat{A} = 30^\circ + \hat{B}. \quad (2)$$

Επίσης από το εγγράψιμο τετράπλευρο $A\Delta\Gamma Z$ (γιατί $\widehat{AZ} = \widehat{\Gamma Z} = 90^\circ$) έχουμε ότι:

$$\widehat{BZH} = \widehat{AZ\Delta} = \widehat{\Gamma} \quad (3)$$

Λόγω των (2) και (3) η σχέση (1) γίνεται:

$$\widehat{BZH} = 180^\circ - (30^\circ + \widehat{B} + \widehat{\Gamma}) = 150^\circ - (\widehat{B} + \widehat{\Gamma}) = 150^\circ - (180^\circ - 120^\circ) = 90^\circ.$$

(β) Παρατηρούμε ότι το τετράπλευρο $A\Delta\Gamma Z$ είναι εγγράψιμο, αφού $\widehat{AZ} + \widehat{\Gamma Z} = 90^\circ + 90^\circ = 180^\circ$. Άρα θα έχουμε $\widehat{\Delta Z\Gamma} = \widehat{\Delta\Gamma Z} = \widehat{B\Gamma\Delta} - \widehat{B\Delta Z} = 120^\circ - 90^\circ = 30^\circ$.

Επομένως στο ορθογώνιο τρίγωνο $\Delta\Gamma Z$ η υποτείνουσα $Z\Delta$ θα είναι διπλάσια της κάθετης πλευράς $\Delta\Gamma$, δηλαδή $Z\Delta = 2 \cdot \Delta\Gamma = B\Gamma$, αφού Δ μέσο της πλευράς $B\Gamma$.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ 2

Θεωρούμε το σύνολο των τετραψήφιων θετικών ακέραιων αριθμών $x = \overline{\alpha\beta\gamma\delta}$ των οποίων όλα τα ψηφία είναι διαφορετικά από το μηδέν και διαφορετικά μεταξύ τους. Θεωρούμε επίσης τους αριθμούς $y = \overline{\delta\gamma\beta\alpha}$ και υποθέτουμε $x > y$. Βρείτε τη μεγαλύτερη και τη μικρότερη τιμή της διαφοράς $x - y$, καθώς και τους αντίστοιχους τετραψήφιους ακέραιους x, y για τις οποίες λαμβάνονται αυτές οι τιμές.

Λύση

Θεωρούμε τη δεκαδική αναπαράσταση των αριθμών :

$$\begin{aligned} x - y &= 1000\alpha + 100\beta + 10\gamma + \delta - 1000\delta - 100\gamma - 10\beta - \alpha \\ &= 1000(\alpha - \delta) + 100(\beta - \gamma) + 10(\gamma - \beta) + \delta - \alpha \\ &= 999(\alpha - \delta) + 90(\beta - \gamma) \\ &= 9(111(\alpha - \delta) + 10(\beta - \gamma)). \end{aligned}$$

Αρκεί να προσδιορίσουμε τη μέγιστη και ελάχιστη τιμή της παράστασης:

$$A = 111(\alpha - \delta) + 10(\beta - \gamma).$$

Οι αριθμοί $\alpha, \beta, \gamma, \delta$ είναι θετικοί μονοψήφιοι ακέραιοι (διαφορετικοί μεταξύ τους). Εφόσον $x > y$, θα ισχύει $\alpha > \delta$.

Η παράσταση A γίνεται μέγιστη, όταν οι αριθμοί $\alpha - \delta$ και $\beta - \gamma$ γίνουν μέγιστοι και επί πλέον $\alpha - \delta > \beta - \gamma$. Η διαφορά $\alpha - \delta$ γίνεται μέγιστη όταν $\alpha = 9$ και $\delta = 1$. Η διαφορά $\beta - \gamma$ γίνεται μέγιστη όταν $\beta = 8$ και $\gamma = 2$.

Άρα $x = 9821$ και $y = 1289$ είναι οι ζητούμενοι ακέραιοι οι οποίοι δημιουργούν τη μεγαλύτερη διαφορά $x - y = 9821 - 1289 = 8532$.

Η παράσταση A γίνεται ελάχιστη, όταν οι αριθμοί $\alpha - \delta$ και $\beta - \gamma$ γίνουν ελάχιστοι.

Η ελάχιστη τιμή της διαφοράς $\alpha - \delta$ είναι το 1. Άρα οι δυνατές τιμές του ζεύγους (α, δ) είναι:

$$(9, 8), (8, 7), (7, 6), (6, 5), (5, 4), (4, 3), (3, 2) \text{ και } (2, 1).$$

Για όλες τις παραπάνω δυνατές τιμές του ζεύγους (α, δ) , η τιμή της παράστασης A γίνεται:

$$A = 111 + 10(\beta - \gamma).$$

Η ελάχιστη τιμή τώρα της διαφοράς $\beta - \gamma$ είναι το -8 που δημιουργείται για $\beta = 1$ και $\gamma = 9$.

Απορρίπτοντας τέλος τα ζεύγη (9,8) και (2,1) (διότι τα ψηφία του τετραψήφιου αριθμού είναι διαφορετικά μεταξύ τους), καταλήγουμε στον παρακάτω πίνακα δυνατών τιμών των αριθμών x, y καθώς και την ελάχιστη διαφορά.

3192	2913	279
4193	3914	279
5194	4915	279
6195	5916	279
7196	6917	279
8197	7918	279

ΠΡΟΒΛΗΜΑ 3

Αν ο αριθμός $3\nu+1$, όπου ν ακέραιος, είναι πολλαπλάσιο του 7, να βρείτε τα δυνατά υπόλοιπα της διαίρεσης:

- (α) του ν με το 7,
 (β) του ν^m με το 7, για τις διάφορες τιμές του θετικού ακέραιου m .

Λύση

(α) Έστω $3\nu+1=7\kappa$, όπου ν, κ ακέραιοι. Ο ακέραιος ν έχει τη μορφή $\nu=7\rho+\nu$, όπου $\nu \in \{0,1,2,3,4,5,6\}$ και ρ ακέραιος. Τότε έχουμε:

$$3(7\rho+\nu)+1=7\kappa \Leftrightarrow 21\rho+3\nu+1=7\kappa \Leftrightarrow 3\nu+1=\text{πολλαπλάσιο του } 7,$$

οπότε η μόνη δυνατή τιμή για το ν είναι το 2. Έτσι έχουμε $\nu=7\rho+2$, όπου ρ ακέραιος, οπότε το μοναδικό δυνατό υπόλοιπο της διαίρεσης του ν με το 7 είναι το 2.

(β) Έχουμε

$$\nu^m = (7\rho+2)^m = \sum_{i=0}^m \binom{m}{i} (7\rho)^{m-i} 2^i = \text{πολ.}7 + 2^m.$$

Επομένως, αρκεί να βρούμε τα δυνατά υπόλοιπα της διαίρεσης του 2^m με το 7.

Αν υποθέσουμε ότι $m=3\sigma+\nu$, όπου $\nu \in \{0,1,2\}$, τότε λαμβάνουμε:

$$2^m = 2^{3\sigma+\nu} = 8^\sigma \cdot 2^\nu = (7+1)^\sigma \cdot 2^\nu = (\text{πολ.}7+1) \cdot 2^\nu = \text{πολ.}7 + 2^\nu,$$

όπου $\nu \in \{0,1,2\}$. Άρα τα δυνατά υπόλοιπα της διαίρεσης του ν^m με το 7, για τις διάφορες τιμές του θετικού ακέραιου m είναι τα $2^0=1$, $2^1=2$ και $2^2=4$.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ 4

Αν x, y, z είναι θετικοί πραγματικοί αριθμοί με άθροισμα 12, να αποδείξετε ότι:

$$\frac{x}{y} + \frac{y}{z} + \frac{z}{x} + 3 \geq \sqrt{x} + \sqrt{y} + \sqrt{z}.$$

Πότε ισχύει η ισότητα;

Λύση

Επειδή οι θετικοί πραγματικοί αριθμοί x, y, z έχουν άθροισμα 12, αρκεί να αποδείξουμε την ανισότητα

$$\frac{x}{y} + \frac{y}{z} + \frac{z}{x} + \frac{x+y+z}{4} \geq \sqrt{x} + \sqrt{y} + \sqrt{z}. \quad (1)$$

Επειδή οι πραγματικοί αριθμοί x, y, z είναι θετικοί, από την ανισότητα αριθμητικού – γεωμετρικού μέσου έχουμε

$$\frac{x}{y} + \frac{y}{4} \geq 2\sqrt{\frac{x}{y} \cdot \frac{y}{4}} = \sqrt{x}, \quad (2)$$

$$\frac{y}{z} + \frac{z}{4} \geq 2\sqrt{\frac{y}{z} \cdot \frac{z}{4}} = \sqrt{y}, \quad (3)$$

$$\frac{z}{x} + \frac{x}{4} \geq 2\sqrt{\frac{z}{x} \cdot \frac{x}{4}} = \sqrt{z}. \quad (4)$$

Με πρόσθεση κατά μέλη των (2), (3) και (4) προκύπτει η ανισότητα (1).

Η ισότητα ισχύει, όταν οι ανισότητες (2), (3) και (4) αληθεύουν και οι τρεις ως ισότητες., δηλαδή όταν

$$\frac{x}{y} = \frac{y}{4}, \frac{y}{z} = \frac{z}{4}, \frac{z}{x} = \frac{x}{4} \Leftrightarrow x = \frac{y^2}{4}, y = \frac{z^2}{4}, z = \frac{x^2}{4} \Leftrightarrow x = \frac{y^2}{4}, y = \frac{z^2}{4}, z = \frac{1}{4} \left(\frac{y^2}{4} \right)^2 = \frac{y^4}{4^3}$$

$$\Leftrightarrow x = \frac{y^2}{4}, y = \frac{z^2}{4}, z = \frac{1}{4^3} \left(\frac{z^2}{4} \right)^4$$

$$\Leftrightarrow x = \frac{y^2}{4}, y = \frac{z^2}{4}, z = \frac{1}{4^7} z^8$$

$$\Leftrightarrow x = \frac{y^2}{4}, y = \frac{z^2}{4}, z^7 = 4^7 \Leftrightarrow x = y = z = 4.$$